

Афонін Д.О.,
ЗВО «Державний торговельно-економічний університет»
Науковий керівник: Шведова Г.А.,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
правового забезпечення безпеки бізнесу,
ЗВО «Державний торговельно-економічний університет»
м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОНТРАБАНДУ ЗА КК УКРАЇНИ

У контексті реформування митного та кримінального законодавства України питання кримінальної відповідальності за контрабанду залишається актуальним, оскільки злочини, пов'язані з незаконним переміщенням товарів через митний кордон, значно впливають на економічну та національну безпеку держави.

Поняття «контрабанда» розуміють в двох різних аспектах. В першому випадку «контрабанда» виступає як дія, тобто таємне, незаконне перевезення різних товарів та об'єктів через державний кордон. У другому випадку, визначає самі предмет (товари) котрі і були переміщені через кордон.[3]

Контрабанда за чинним законодавством визначається як незаконне переміщення через митний кордон України певних видів товарів або речей, включаючи зброю, наркотичні речовини, культурні цінності тощо. Згідно зі статтею 201 КК України, переміщення здійснюється з порушенням встановленого порядку митного контролю, що і є ключовим елементом злочину. Таким чином, контрабанда належить до формальних злочинів, для настання відповідальності за які достатньо самого факту порушення митного режиму. Однак Кримінальний кодекс розрізняє декілька видів контрабанди, які за об'єктивною стороною однакові, однак мають різний предмет[1]. Так, в ст.201 КК України предметом є культурні цінності; отруйні, сильнодіючі, вибухові речовини; радіоактивні матеріали; зброя, боєприпаси або частини вогнепальної нарізної, а також спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації. Відповідальність передбачена у вигляді позбавлення волі від трьох до семи років, а якщо за попередньою змовою, то від п'яти до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна. Законодавець передбачив досить сурове покарання за контрабанду в даній статі через особливість використання предметів контрабанди, оскільки їх основною цілю є ураження живої цілі або нанесення колосальної шкоди навколишньому середовищу. Винятком є культурні цінності, оскільки вони не можуть нанести прямої шкоди людині чи природі, однак відповідальність за незаконне переміщення таких об'єктів обумовлено соціально-культурною важливістю для держави та суспільства в цілому. [1]

Ст.201-1 КК України «Контрабанда лісоматеріалів та цінних порід дерев» має особливий предмет та у вигляді дерев. Примітка цієї статі відсилає нас до ст. 1 Закону України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів", оскільки в самому Кримінальному кодексі немає переліку таких дерев та критеріїв визначення цінності породи дерева.[4] Покарання передбачено також досить сурове, від 3 до 5 років, якщо дія, вчинена за попередньою змовою групою осіб або особою, раніше судимою за контрабанду, або службовою особою з використанням службового становища, або у великому розмірі, то від п'яти до десяти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна. У разі, якщо контрабандою займалася організована група чи в особливо великих розмірах, то

покарання передбачено у вигляді позбавленням волі на строк від десяти до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна. [1]

Статті 201-3 та 201-4 передбачають відповідальність за незаконне перевезення звичайних та підакцизних товарів. Відповідальність в першому випадку передбачає штраф за 1 ч статі, а в другому ще й позбавлення волі на строк від трьох до шести років. Законодавець в даному випадку передбачив більш суворе покарання для незаконного перевезення підакцизних товарів через об'єктивно більші економічні втрати від таких дій для держави. [1]

Ще одним різновидом контрабанди є незаконне перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів, що передбачено ст. 305 КК України. [1] Н.В. Коломієць зазначає певну особливу тенденцію призначення покарання за ч.1 цієї статі. Судді стали частіше використовувати ст. 69, що дозволяє призначити основне покарання нижче від найнижчої межі, встановленої в санкції статті або перейти до іншого, більш м'якого виду основного покарання, не зазначеного в санкції статті. Вони беруть до уваги два аспекти, ціль та вагу таких речовин. Тобто, якщо метою було власне споживання, а не збут та невелика кількість, то суди призначають штраф, а не позбавлення волі. [2]

Отже, контрабанда вчиняється лише з прямим умислом. Особа усвідомлює незаконність своїх дій і бажає їх вчинити. Для кваліфікації важливим є усвідомлення суб'єктом факту незаконного переміщення товарів або речей через кордон поза митним контролем або з його приховуванням. Проаналізувавши статті КК України, в яких передбачена відповідальність за різного роду контрабанди, можна зазначити, що законодавець передбачає досить суворі покарання через небезпеку від перевезення та подальшого збуту таких об'єктів для суспільства, природи та економічного добробуту держави

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III : станом на 07.09.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?find=1&text=легкы#n2115> (дата звернення: 01.10.2024)
2. Н.В. Коломієць Особливості кримінальної відповідальності за контрабанду наркотичних засобів на прикладі Чернігівської області // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. - 2021. - № 3. - С. 170-174. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnauc_2021_3_26
3. О.П. Дячкін Суспільна небезпечність контрабанди і правова відповідальність за її вчинення // Форум права. - 2012. - № 1. - С. 281-288 . URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index
4. О.М Бобошко Особливості кримінальної відповідальності за контрабанду – С. 95-98 URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=Mud9EAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA95&dq=Особливості+кримінальної+відповідальності+за+контрабанду+за+КК+України&ots=1c0Z-pM7zw&sig=gHVoxmG-da8FdjfuqReqdQ5ief8&redir_esc=y#v=onepage&q=Особливості%20кримінальної%20відповідальності%20за%20контрабанду%20за%20КК%20України&f=false